

**STATUS FOR
ÅPENHET
I NORGE**

© Tax Justice Norge
Oslo, september 2026
www.taxjustice.no

Rapporten er utgitt av Tax Justice Norge

Bidragstere: Andreas Fjeldskår, Kjersti Løken Stavrum,
Ina Lindahl Nyrud, Thea Sofie Rusten Grastveit og Jonas Veland
Grafisk design: Tora Danielsen

Henvendelser om rapporten kan rettes til info@taxjustice.no

TJN Tax Justice
Norge

Norad

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	s. 3
Åpenhet i politikk.....	s. 5
Åpenhet i leverandørkjeder	s. 8
Åpenhet i statlige gjeldsbyrder	s. 11
Åpenhet i selskapers økonomi	s. 14
Åpenhet i eierskap	s. 17

FORORD

Åpenhet er en forutsetning for et sunt demokrati og en velfungerende økonomi. Hvis vi ikke vet hva som skjer, kan vi ikke vurdere om det er bra eller dårlig. Selv om vi i Norge gjerne skryter av en tradisjon for åpenhet, er det ved nærmere undersøkelse mange områder hvor vi rett og slett ikke vet så mye.

Kampen for mer åpenhet har fulgt mange spor, og disse har gitt viktige seire. For å nevne noe: Vi har fått nye eierregistre, et flertall for å utrede lobbyregister, og en åpenhetslov som skal gi mer informasjon om leverandørkjeder.

Ulike aktører arbeider for ulike åpenhetstiltak. Mens vi som jobber for skatterettferd finspisser kravene til en ny regnskapsstandard, arbeider presseorganisasjonene for at journalisters rett til innsyn ivaretas og forbedres. Ulike spor til tross, er det likevel mye å lære av hverandre.

Derfor tok Tax Justice Norge initiativ til nettsiden Åpenhet.no i 2020. Hensikten var å lage en samarbeidsplattform med nyheter, meninger og informasjon om viktige tiltak som fremmer større åpenhet i samfunnet. Håpet var at aktørene som jobbet med åpenhet kunne bli bedre kjent med hverandres arbeid, lære fra erfaringer med andre prosesser, og i større grad jobbe sammen for felles mål.

Andreas Fjeldskår, daglig leder i Tax Justice Norge

Dette er den første årlige statusrapporten for åpenhet. Rapportserien er en videreføring av Åpenhet.no, men istedenfor en løpende blogg, gir vi nå en oversikt over utviklinger i utvalgte politiske åpenhetstiltak fra det siste året.

I statusrapporten for 2026 dekker vi utviklingen på fem områder.

Kjersti Løken Stavrum, administrerende direktør i Stiftelsen Tinius, skriver om **åpenhet i politikk**, hvor gjennomslaget for utredningen av et lobbyregister for Stortinget og regjeringsapparatet står sentralt.

Ina Lindahl Nyrud, advokat i Norsk Journalistlag, skriver om **åpenhet i leverandørkjeder**, nærmere bestemt hvordan åpenhetsloven har endret hva vi vet om næringslivets påvirkning på menneskerettigheter og arbeidsforhold. Det siste året har vist at både loven og håndhevingen av den har betydelig forbedringspotensial.

Thea Sofie Rusten Grastveit, politisk seniorrådgiver i Debt Justice Norge, skriver om **åpenhet i statlige gjeldsbyrder**, og hvordan FNs fjerde konferanse om utviklingsfinansiering i 2025 gir håp for nye gjeldshåndteringsmekanismer og økt åpenhet om statlig gjeldsoptak.

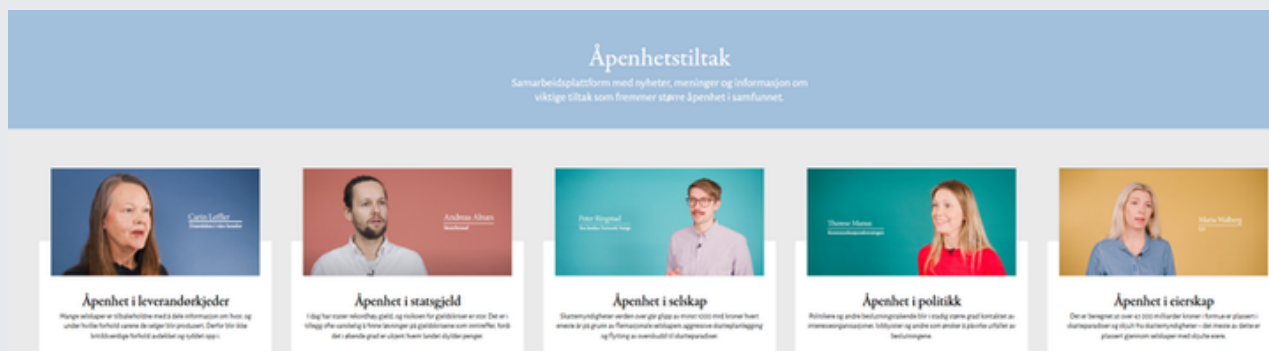
Jonas Veland, seniorrådgiver i Tax Justice Norge, skriver om **åpenhet i selskapers økonomi**.

Regjeringen har i 2026 lagt frem et forslag om land-for-land-rapportering som er langt mindre ambisiøst enn hva Stortinget har bedt om siden 2016. Betydelige svakheter i forslaget undergraver tiltakets mål om å synliggjøre røde flagg for regnskapsjuks og skatteunngåelse.

Til slutt skriver **Veland** om **åpenhet i eierskap**. Erfaringer med det nye registeret over reelle rettighetshavere illustrerer at kampen for større åpenhet ikke stopper når tiltaket trer i kraft. Registeret som åpnet i 2024, er vanskelig tilgjengelig for de få som har tilgang.

Mange av tiltakene vi jobber for, har kommet et godt stykke på vei, takket være blant annet bidragsyterne til denne rapporten. Men selv når lov og regelverk eksisterer, kreves det kontinuerlig oppfølging og justeringer for å lukke hull og sikre at tiltakene fungerer etter intensjonen. Det trengs med andre ord mer jobb. Vi håper at du som leser denne rapporten blir inspirert til å være med på kampen for åpenhet.

Hvis du har innspill til et åpenhetstiltak som burde dekkes av denne serien, ta kontakt på info@taxjustice.no.

Skjermdump av nettsiden Åpenhet.no

ÅPENHET I POLITIKK

Foto: Tora Danielsen

TILTAK: LOBBYREGISTER

En enkel, offentlig tilgjengelig registrering av hvilke organiserte interesser og aktører som møter hvilke stortingspolitikere og beslutningstakere - og om hvilke saker. Det er mulig å unnta privatpersoner, som kun representerer seg selv, fra registeret, av personvern hensyn.

Skrevet av Kjersti Løken Stavrum, administrerende direktør i Stiftelsen Tinius

INTRODUKSJON

Hvorfor blir politiske beslutninger som de blir? Hvem har snakket med hvem før et vedtak faller på plass? Spørsmålene har fulgt meg gjennom hele arbeidslivet, som journalist, redaktør, informasjonsmedarbeider, generalsekretær i Norsk Presseforbund og nå som leder for et medieeierskap. Men kanskje først og fremst; som borger og velger.

I et velfungerende demokrati bør svarene på slike spørsmål være tilgjengelig for offentligheten. I Norge har det altfor lenge ikke vært det. Derfor er Stiftelsen Tinius, sammen med en rekke andre organisasjoner, engasjert i arbeidet for å innføre et lobbyregister i Norge.

La meg være tydelig på hva et slikt register *ikke* handler om: å innskrenke muligheten for å drive politisk påvirkningsarbeid. Politisk påvirkning er *ikke* misbruk av makt. Politisk påvirkning er lovlig og legitimt. Bedrifter, organisasjoner, fagforeninger og enkeltmennesker skal kunne fremme sine interesser overfor dem som styrer.

Problemet oppstår først når påvirkningen skjer utenfor offentlighetens blikk. Særlig at premisser for politiske beslutninger av stor verdi legges ved kontakt med det politiske apparatet uten at «vi andre» vet om det.

Et lobbyregister vil være en tydelig beskjed fra demokratiet om at åpenhet om politisk påvirkning skal være en hovedregel for politiske prosesser. For Stiftelsen Tinius er dette til syvende og sist et spørsmål om å kunne fylle journalistikkens rolle og oppgave på en enda bedre måte:

Uten innsyn i hvem som har maktens øre, svekkes pressens mulighet til å ettergå beslutninger og forklare offentligheten hvorfor politikken ble som den ble. Et velfungerende lobbyregister vil være særdeles nyttig for en journalistikk som understøtter demokrati og åpenhet.

La meg også legge til at eksistensen av et slikt register over tid vil påvirke den politiske kulturen, og den vil gi folk flest ny demokratisk kunnskap og innsikt.

Mitt engasjement startet tilbake i 2014 med et initiativ fra Kommunikasjonsforeningen som førte til at Norsk Redaktørforening, Norsk Presseforbund, Transparency International Norge og Norsk Journalistlag demonstrerte sammen med Kommunikasjonsforeningen utenfor Stortinget og samlet underskrifter for et lobbyregister.

Det er verdt å nevne at alle som var på vei inn og ut av Stortinget denne dagen, støttet forslaget vårt. Vi la frem konkrete forslag til hvordan et norsk lobbyregister kunne innrettes, og inviterte motstanderne til å forklare hvorfor de mente et slikt register ville være uheldig. Dette er altså over ti år siden. I mellomtiden har argumentene for åpenhet bare blitt sterkere.

HVA HAR SKJEDD DET SISTE ÅRET?

Det siste året har debatten endret karakter. Stiftelsen Tinius ga i februar 2026 ut rapporten «Lobbyregister i Norge: Hva venter vi på?», skrevet av journalist og forfatter Thomas Spence. Rapporten dokumenterer veksten i profesjonell lobbyisme og kartlegger holdningene hos partier, PR-bransje, advokater og næringsliv.

Rapporten viser at 18 av 28 europeiske OECD-land har en eller annen form for lobbyregister – mens Norge fortsatt ikke har det. Spence beskriver havbruksnæringens kampanje mot lakseskatten som «lobbyismens paradeeksempel» og «den kanskje mest omfattende og suksessrike lobbykampanje noensinne».

Rapporten påpeker også hvordan PR-byråene markedsfører at de har tidligere toppolitikere i staben; eks-statsråder som Ingvald Kjerkol, Tina Bru, Anette Trettebergstuen og Marte Mjøs Persen har alle gått til bransjen, og det koster opp mot 4 000 kroner timen å kjøpe påvirkningstjenester. Da er det verdt å minne om statsviteren Stein Rokkans gamle tese: stemmer teller, men ressurser bestemmer.

Så skjedde det som ikke har skjedd i løpet av de 25 årene spørsmålet om lobbyregister har vært diskutert: **Tirsdag 14. april 2026 vedtok et enstemmig Storting å be presidentskapet utrede behovet for og mulig utforming av et lobbyregister for både Stortinget og regjeringsapparatet (Innst. 135 S (2025–2026)).**

Etter 25 år og åtte nedstemte forslag fra Venstre – senest fremmet av representantene Guri Melby, Abid Raja og Grunde Almeland – snudde både Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet. «I dag er en historisk dag», sa Abid Raja i stortingsdebatten. At Epstein-avsløringene og en fallende tillit til politikerne bidro til vendingen, er hevet over tvil.

Stortinget vedtok enstemmig å be presidentskapet utrede behovet for og mulig utforming av et lobbyregister 14. april 2026

«Nå får vi krysse fingrene for en god utredning som kan føre til et nyttig register. Betrakt denne teksten som et stykke lobbyisme i full offentlighet»

HVA MÅ TIL?

Hvordan kan et register bli etablert? Viktigst er det å lytte til motforestillingene. Noen av dem er rent praktiske undringer som enkelt kan møtes. Mitt inntrykk er likevel at de fleste av innvendingene – får vi tro, dersom man er politiker – ser ut til å bygge på unntakene snarere enn hovedregelen i politikernes hverdag.

Det pekes på den sårbare enkeltpersonen, på kaffepraten på hjørnet, på møter som bare kan flyttes ut av Stortinget for å unngå registrering. Men et lobbyregister handler ikke om enkeltmennesker i en vanskelig livssituasjon eller om at det er mulig å omgå registrering. Det handler om politisk interessepåvirkning – ofte, men ikke alltid, av proffe lobbyister.

Bekymringen for at møter flyttes, kan løses med en stedsuavhengig registreringsplikt, slik en rekke land allerede har gjort. Bekymringen for privatpersoner kan løses med unntak for henvendelser om personlige saker.

Dette er ikke uløselige problemer; det er spørsmål om vilje og et rom for naturlig fleksibilitet – så lenge forståelsen og aksepten for demokratisk åpenhet ligger til grunn.

For diskusjonens skyld er det viktig å avklare sitt eget ståsted. Mener man at åpenhet og innsyn er viktig og legitimt? Eller er man mindre overbevist om nettopp det? Svaret på det spørsmålet avgjør hvordan man vurderer innvendingene.

For min del er svaret gitt. Et register bør være obligatorisk og offentlig, det bør vise hvem som møter hvem, på vegne av hvem og med hvilket formål. Erfaringene fra Finland, som fikk sitt lobbyregister i 2024, er gode: allerede det første året registrerte over 1 100 organisasjoner seg og leverte mer enn 2 000 aktivitetsmeldinger. Nå får vi krysse fingrene for en god utredning som kan føre til et nyttig register. Betrakt denne teksten som et stykke lobbyisme i full offentlighet.

Forfatter: Kjersti Løken Stavrum, administrerende direktør i Stiftelsen Tinus

Les mer:

- [Lobbyregister i Norge: Hva venter vi på?](#) Thomas Spence, Stiftelsen Tinus, 2026.
- [Evalueringsrapporter om Norge](#) Greco (Europarådets antikorupsjonsorgan).
- [Lobbying in the 21st Century](#). OECD, 2021.
- [Anti-Corruption and Integrity Outlook](#). OECD, 2024.
- [Transparency.no](#). Transparency International Norge.
- [NOU 2022:9 En åpen og opplyst offentlig samtale](#) Ytringsfrihetskommisjonen, 2022.
- [Innst. 135 S \(2025–2026\)](#), Stortinget, 2026.
- Perspektiv 3/2024: Lobbyregister i europeiske land, Stortinget, 2024.

ÅPENHET I LEVERANDØRKJEDER

Foto: Mungkhodstudio's Images

TILTAK: ÅPENHETSLOVEN

Fremmer virksomheters respekt for menneskerettigheter og arbeidsforhold, og sikrer allmennhetens tilgang på informasjon om slike forhold. Loven pålegger større virksomheter en informasjonsplikt og en plikt til å gjennomføre og legge frem aktsomhetsvurderinger i en offentlig tilgjengelig rapport.

Skrevet av Ina Lindahl Nyrud, advokat i Norsk Journalistlag

INTRODUKSJON

Åpenhetsloven har på få år blitt et av de viktigste verktøyene offentligheten har fått for innsyn i næringslivets påvirkning på menneskerettigheter og arbeidsforhold. Loven gir journalister, organisasjoner, forbrukere og andre rett til informasjon om hvordan større virksomheter håndterer risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold – både i egen virksomhet og hos leverandører og forretningspartnere.

Loven bygger på et grunnleggende prinsipp: Offentligheten skal kunne ettergå hvordan varer og tjenester faktisk blir produsert. Når produksjon og innkjøp skjer gjennom komplekse leverandørkjeder, er åpenhet avgjørende for demokratisk kontroll, kritisk journalistikk og ansvarlig næringsliv.

HVA HAR SKJEDD DET SISTE ÅRET?

Åpenhetsloven har allerede bidratt til økt oppmerksomhet om arbeidsforhold og virksomheters ansvar. Mange selskaper har etablert systemer for aktsomhetsvurderinger, publisert redegjørelser og utviklet interne rutiner som følge av loven.

Samtidig viser erfaringene så langt at lovens praktiske gjennomslag i stor grad avhenger av offentlig kontroll, journalistikk og aktiv bruk av informasjonsrettighetene.

For journalister har særlig den såkalte passive informasjonsplikten blitt viktig. Den innebærer at virksomheter må svare på skriftlige spørsmål om menneskerettigheter og arbeidsforhold. Loven har dermed gitt nye muligheter for undersøkende journalistikk om produksjonsforhold, arbeidsvilkår og leverandørkjeder.

Pressen har blant annet satt søkelys på hvordan klær produsert for norske kjeder blir laget i fabrikker i Asia, hvilke arbeidsforhold som gjelder hos underleverandører, og hvordan selskaper følger opp risiko for tvangsarbeid, sosial dumping og brudd på arbeidstakerrettigheter.

Samtidig viser erfaringene at kvaliteten på virksomhetenes svar og redegjørelser varierer betydelig. Dette ble tydelig i Forbrukertilsynets landsomfattende kontroll i 2023. Tilsynet undersøkte 500 virksomheter og fant at én av fem manglet lovpålagt redegjørelse på nettsidene sine. Kontrollene avdekket også store kvalitetsforskjeller i redegjørelsene som faktisk var publisert. Mange virksomheter beskrev i liten grad konkrete risikoforhold, tiltak eller negative funn i leverandørkjedene. Enkelte redegjørelser var så generelle at det var uklart om de oppfylte lovens krav.

Det overordnede inntrykket i 2026 er at stadig flere virksomheter kjenner til loven, og har fått på plass rutiner for å etterleve den. Samtidig er det påfallende hvor mye av debatten fra deler av næringslivet som handler om arbeidsbyrde, rapportering og «skjemavelde» – og mindre om det loven egentlig skal bidra til: åpenhet om risiko, utfordringer og faktiske forhold i leverandørkjedene.

I kjølvannet av denne diskusjonen har Barne- og familiedepartementet i skrivende stund ute på høring et forslag om å begrense retten til informasjon etter åpenhetsloven for eksport av våpen og annet forsvarsmateriell. Dette til tross for at det gjelder et område der risikoen for alvorlige menneskerettighetsbrudd kan være særlig stor – og behovet for åpenhet og offentlig kontroll tilsvarende sterkt.

HVA MÅ TIL?

Et sentralt spørsmål i 2026 er derfor om loven faktisk håndheves effektivt.

Denne problemstillingen ble særlig aktualisert gjennom saken mot kleskjeden Lager 157. Forbrukertilsynet ila selskapet overtredelsesgebyr etter to brudd på informasjonsplikten, men Markedsrådet opphevet vedtaket under henvisning til usikkerhet om hva som ligger i lovens vilkår om «gjentatte overtredelser». Slik regelverket nå er tolket, risikerer virksomheter i praksis å kunne bryte loven flere ganger før økonomiske sanksjoner blir aktuelle.

På denne bakgrunn sendte Framtiden i våre hender, Forbrukerrådet og Norsk Journalistlag et felles brev til Barne- og familiedepartementet med forslag om å styrke loven på to punkter.

For det første bør loven presisere at vilkåret om «gjentatte overtredelser» er oppfylt allerede ved to lovbrudd. En naturlig språklig forståelse av uttrykket tilsier at vilkåret er oppfylt når en bestemmelse brytes mer enn én gang – altså ved to overtredelser. Dersom lovgiver hadde ment at det først kreves tre lovbrudd før overtredelsesgebyr kan ilegges, måtte dette etter vårt syn ha kommet tydelig til uttrykk i lovteksten. Det fremstår lite sannsynlig at lovgiver har ønsket å etablere en så høy terskel for sanksjoner, særlig fordi vi ikke kjenner til at tilsvarende krav er lagt til grunn i sammenlignbare regelverk.

For det andre bør den såkalte «forhandlingsmodellen» i loven oppheves. Etter dagens regler skal Forbrukertilsynet forsøke å påvirke virksomheter gjennom dialog og forhandlinger før sterkere reaksjoner tas i bruk. Erfaringene så langt tyder på at dette kan svekke håndhevingen ved å flytte fokus fra tilsyn til dialog, også i saker hvor det foreligger klare lovbrudd.

For journalistikken er dette særlig viktig. Journalisters mulighet til å undersøke menneskerettighetsbrudd er i stor grad avhengig av at informasjonsrettighetene fungerer i praksis. Dersom virksomheter kan trenere eller bryte informasjonsplikten uten reelle konsekvenser, svekkes lovens formål.

Sommeren 2026 sendte departementet forslag til endringer i åpenhetsloven på høring. Det foreslås blant annet å oppheve forhandlingsmodellen og tydeliggjøre Forbrukertilsynets kompetanse til å fatte vedtak. Departementet begrunner forslaget med behovet for «økt forutberegnelighet for rettsanvendelse» og en sterkere preventiv effekt, ved å gjøre det klart at virksomheter risikerer sanksjoner dersom de bryter loven. Det er dermed grunn til å tro at loven vil bli styrket på dette punktet.

I årene fremover vil mye likevel avhenge av om myndighetene er villige til å styrke håndhevingen og sikre den reelle retten til informasjon etter loven. Når virksomheter bryter informasjonsplikten, er det ikke først og fremst behov for nye dialoger og forhandlinger – da er det behov for tydelig håndheving.

Forfatter: Ina Lindahl Nyrud, advokat i Norsk Journalistlag

ÅPENHET I STATLIGE GJELDSBYRDER

Foto: Statsbygg / Knut Ramstad

TILTAK: GLOBALT GJELDSREGISTER

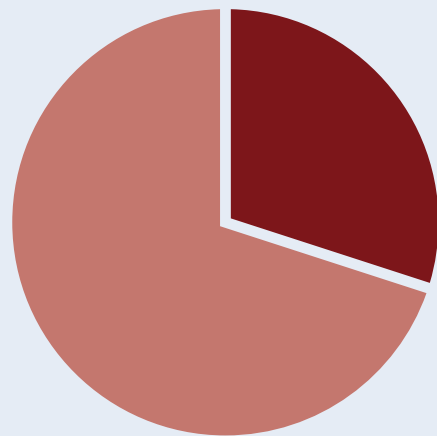
Et internasjonalt register med detaljert informasjon om alle statlige lån. Gjeldsregisteret må være offentlig tilgjengelig, og inneholde informasjon om forhold som låneavtalenes vilkår, størrelse, parter og frister for betaling. Både utlåner og låntaker har ansvar for å rapportere lån inn til registeret.

Skrevet av Thea Sofie Rusten Grastveit, politisk seniorrådgiver i Debt Justice Norge

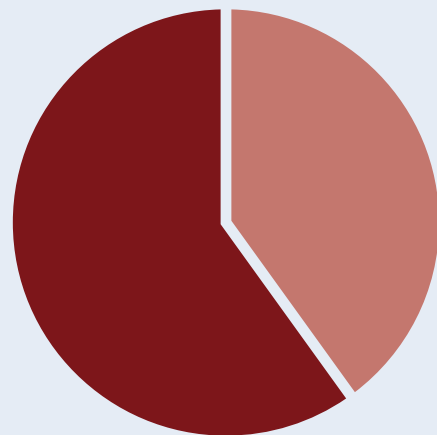
INTRODUKSJON

I 2026 har statlige gjeldsbyrder globalt nådd historiske nivåer. Ikke siden før Tyskland fikk ettergitt krigsgjelda si på 1950-tallet har globale gjeldsbyrder befunnet seg på dagens nivå. Seksti prosent av lavinntektsland og tretti prosent av mellominntektsland har, ifølge Det internasjonale pengefondet (IMF), allerede misligholdt statsgjelda si, eller er i høy risiko for å gjøre dette. 5,1 milliarder mennesker i det globale sør lever i land som bruker mer penger på å betjene statlig gjeld enn på alle sosiale sektorer og klimainvesteringer sammenlagt.

Også industrialiserte land sliter med rekordhøye gjeldsbyrder. IMFs fremskrivninger viser at rike lands statlige gjeldsbyrder vil ha nådd 113 prosent av bruttonasjonalprodukt innen 2030. Til sammenlikning lå disse landenes statlige gjeldsbyrder rundt 50 prosent av bruttonasjonalprodukt på 1990-tallet. Når statlig gjeld beveger seg over seksti prosent av BNP, observeres det statistisk en samtidig nedgang i offentlig pengebruk på velferdstjenester. Mangel på informasjon om statlige låneopptak er en sentral del av problemet tilknyttet veksten i ikke-bærekraftig statsgjeld.

Tretti prosent av mellominntektsland har allerede misligholdt statsgjelda si, eller er i høy risiko for å gjøre dette.

Seksti prosent av lavinntektsland har allerede misligholdt statsgjelda si, eller er i høy risiko for å gjøre dette.

Det finnes ikke et globalt offentlig tilgjengelig søkbart register med informasjon om staters gjeld. Land er ikke forpliktet til å offentliggjøre informasjon om totaliteten av statlig gjeld. Mangel på åpenhet skaper hemmelighold og insentiver for uansvarlige og korrupte låneopptak. Av denne grunn har sivilsamfunn i mange år bedt om globale regler for offentliggjøring av statlig gjeld. Sivilsamfunn ønsker informasjonstilgang slik at befolkningen i land kan holde egne myndigheter til ansvar for statlige låneopptak og pengebruk.

HVA HAR SKJEDD DET SISTE ÅRET?

I 2025 kom det framskritt internasjonalt som på sikt kan føre til sterkere globale systemer for å sikre åpenhet om statlige gjeldsbyrder. Under FNs fjerde konferanse om utviklingsfinansiering (FfD4) i Sevilla sommeren 2025 ble det enighet blant land om å komme videre med å skape bedre globale systemer for å sikre åpenhet og ansvarlighet rundt statlige låneopptak.

Det ble enighet om å opprette en ny arbeidsgruppe som skal levere anbefalinger til FNs generalsekretær i 2027 om hvordan styrke globale systemer for å sikre ansvarlighet i statlig långivning og låneopptak, der større åpenhet om statlige gjeldsbyrder er en av hjørnesteinene.

UN Conference on Trade & Development (UNCTAD) og UN Department of Economic & Social Affairs (UNDESA) setter i disse dager sammen en ekspertgruppe bestående av representanter fra IMF, Verdensbanken, academia, privat sektor og sivilsamfunn som skal komme med anbefalinger til hvordan sikre enighet om og implementering av globale systemer som kan bidra til ansvarlighet i långivning til, og låneopptak fra, stater.

I tilknytning til større ansvarlighet ble det også enighet om å støtte land i å utvikle kapasitet på å bygge sterkere nasjonale systemer som kan sikre ansvarlighet og åpenhet i statlige låneopptak. I paragraf 48 b av Sevilla-avtalen oppfordres land til å sikre sterkere monitorering av statlige låneopptak gjennom parlamenter og riksrevisjoner slik at innbyggere og myndighetsrepresentanter kan bidra til å holde regjering til ansvar for offentlige låneopptak og pengebruk.

Det ble også enighet om å se på hvordan FNs antikorrupsjonskonvensjon (UNCAC) potensielt kan brukes til å forebygge korrupte, hemmelige og uansvarlige statlige låneopptak. Blir disse ambisjonene omsatt til konkret handling og bindende globale systemer vil det innebære en betydelig styrking av globale systemer som kan sikre åpenhet og ansvarlighet i statlige låneopptak.

HVA MÅ TIL?

Som et av fire tilretteleggerland under FfD4 var Norge med på å sikre gjennomslag for enighet knyttet til forbedring av globale systemer som kan sikre åpenhet og ansvarlighet rundt statlig gjeld. Norge må fortsette å prioritere ansvarlig långivning og låneopptak, åpenhet og antikorrupsjon høyt i oppfølgingen etter Sevilla.

Prioriterer Norge dette kan vi være med å forebygge fremtidige statlige gjeldskriser slik at land kan benytte statlige ressurser til å ivareta befolkningens velferd og sikre økonomisk utvikling, fremfor tapte tiår i forsøk på å løse statlige gjeldsutfordringer. Norge har nå muligheten til å forbedre statlig gjeldsbærekraft og bør gripe muligheten med begge hender.

Forfatter: Thea Sofie Rusten Grastveit, politisk seniorrådgiver i Debt Justice Norge

Les mer:

[UN framework convention on sovereign debt: Building a new debt architecture for economic justice](#). Eurodad, 2024.

[Developing Best Practice Guidelines for Responsible Private Investments in Sovereign Debt Instruments](#). Debt Justice Norge, 2024.

[Resolution adopted by the General Assembly on 25 August 2025, 79/323. Sevilla Commitment](#). FNs Generalforsamling, 2025.

ÅPENHET I SELSKAPERS ØKONOMI

Foto: Tora Danielsen

TILTAK: LAND-FOR-LAND-RAPPORTERING

En rapporteringsform som synliggjør økonomisk virksomhet og skattebidrag i hvert land et selskap har virksomhet. Her kreves det at selskaper offentliggjør økonomiske nøkkeltall som inntekter, overskudd, skatt og antall ansatte per land. Slik vil myndigheter, investorer, ansatte og andre interessenter bedre kunne vurdere om et selskaps skattebidrag svarer til dets økonomiske virksomhet i et land. Et misforhold kan være en indikator på skatteunngåelse.

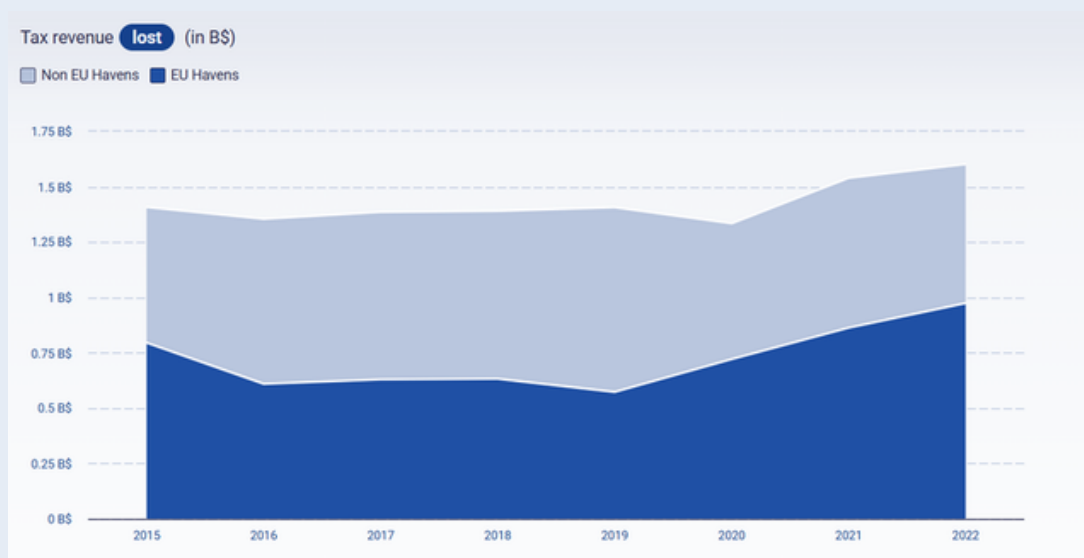
Skrevet av Jonas Veland, seniorrådgiver i Tax Justice Norge

INTRODUKSJON TIL TEMAET

Store selskaper kan unngå å betale skatt der de har økonomisk aktivitet. Dette gjør de ved å flytte kostnader og inntekter mellom datterselskaper i ulike land. Vi har i dag ingen gode verktøy for å synliggjøre dette. Samtidig taper verden 348 milliarder dollar i året på denne skjulte skatteunngåelsen.

Et estimat viser at Norge tapte ca. 15 milliarder kroner til selskapers skatteunngåelse i 2022. Dette er penger som bør gå til velferd, klimatiltak, forsvar eller skatteletter for personer og selskaper.

Utover at fellesskapet taper penger, svekkes informasjonsgrunnlaget for politiske prosesser, investeringsbeslutninger og lønnsforhandlinger når selskaper flytter overskuddet til skatteparadis via skjulte, kunstige pengestrømmer. For å bøte på dette problemet, vedtok Stortinget å innføre land-for-land-rapportering (LLR) i 2016 og 2021. Tiltaket vil skape mer åpenhet i selskapers pengestrømmer, slik at vi kan innføre mer målrettede regler for å hindre skatteunngåelse og aggressiv skatteplanlegging. Vi venter fortsatt på at regjeringen skal utkvittere vedtakene.

Kilde: *The Atlas of the Offshore World* av EU Tax Observatory og Skatteforsk - Centre for Tax Research.

HVA HAR SKJEDD DET SISTE ÅRET?

Regjeringen har sagt at de vil se Stortingets vedtak i sammenheng med et EU-direktiv om land-for-land-rapportering som er EØS-relevant. Et stortingsflertall har avvist forslaget i to omganger, grunnet betydelige svakheter ved EU-regelverket. Jeg kommer tilbake til disse svakhetene under.

Sommeren 2026 sendte regjeringen likevel et forslag på høring, som ikke hensyntok Stortingets føringer. Forslaget legger seg på linje med EUs minimumsforslag. Samtidig er det flere EU-land som har gått lenger enn direktivet. Norge fremstår derfor unødvendig restriktiv.

Hvis vi innfører regelverket som regjeringen foreslår, får næringslivet nok en rapporteringsbyrde uten å skape den åpenheten vi trenger. Det finnes allerede tre regelverk i Norge som prøver å skape åpenheten LLR vil gi. Av ulike grunner får de det imidlertid ikke til. Hadde vi innført et nytt, ambisiøst regelverk, kunne vi pensjonert de andre regelverkene, og forenklet rapporteringsbyrden for selskaper.

HVA MÅ TIL?

En velfungerende LLR innebærer at alle store, multinasjonale selskaper som har virksomhet i Norge, må produsere land-for-land-rapporter. Rapportene må omfatte alle land der de pålagte selskapene har virksomhet, gi et riktig inntrykk av selskapers økonomi og skattebidrag i hvert land og offentliggjøres året etter det aktuelle regnskapsåret. Manglende eller ufullstendig rapportering må kunne sanksjoneres.

Svakhetene ved EU-direktivet gjør at samtlige krav ikke oppfylles. Spesielt vil vi trekke frem to svakheter. For det første må omfattede selskaper kun rapportere fra EU-land, samt en håndfull land på EUs skatteparadisperliste. Viktige skatteparadis, for eksempel Caymanøyene, er ikke på denne listen. Hvis selskaper ikke må rapportere fra alle land de har virksomhet, får vi ikke den totale landoversikten vi trenger for å kunne undersøke skatteunngåelse. For det andre kan selskaper velge å utsette rapporteringen i opp til fem år. Med andre ord vil informasjonen vi har om selskapers virksomhet være utdatert innen vi får innsyn i den.

I andre EU-land er det presedens for å gå lenger på begge disse områdene. Frankrike har utvidet listen land selskaper må rapportere fra. Italia, Belgia og Ungarn har fjernet muligheten til fem års utsettelse. Her kan Norge være langt mer ambisiøs, slik også Stortinget har bedt om.

Tax Justice Norge har svart på høringen om offentlig land-for-land-rapportering på skatt. Vi har også publisert en rapport og en policy-brief hvor vi forteller mer om hva LLR er og hvordan Norge kan innføre et ambisiøst LLR-regelverk uten å bryte med våre EØS-forpliktelser. Dette er viktig for å sikre mer åpenhet i store selskapers økonomi.

TAX JUSTICE NORGES KRAV TIL LAND-FOR-LAND-RAPPORTERING

1

Alle store, multinasjonale selskaper som har virksomhet i Norge, skal produsere land-for-land-rapporter.

2

Rapportene skal omfatte alle land der de pålagte selskapene har virksomhet.

3

Rapportene skal gi et riktig inntrykk av selskapers økonomi og skattebetaling i hvert land

4

Rapportene skal offentliggjøres året etter det aktuelle regnskapsåret.

5

Rapportene må gjøres allment tilgjengelige på en felles nettside i offentlig regi, med maskinlesbare data.

6

Manglende eller ufullstendig rapportering skal kunne sanksjoneres.

Rapport og policy-brief om land-for-land-rapportering finner du på taxjustice.no

Forfatter: Jonas Veland,
seniorrådgiver i Tax Justice Norge

Les mer:

Rapport: Land-for-land-rapportering. Tax Justice Norge, 2025.

Høring - Offentlig land-for-land-rapportering om skatt. Regjeringen, 2026.

Public Country-by-Country Reporting: why and how. Fair Tax Foundation, 2026.

ÅPENHET I EIERSKAP

Foto: Tora Danielsen

TILTAK: REGISTER OVER REELLE RETTIGHETSHAVERE

Et register over de faktiske personene som eier eller kontrollerer selskaper, uavhengig av om eierskapet er direkte eller gjennom mellomledd. Tiltaket vil gjøre det mye vanskeligere å skjule eierskap gjennom kompleksitet eller strukturer i skatteparadis.

Skrevet av Jonas Veland, seniorrådgiver i Tax Justice Norge

INTRODUKSJON TIL TEMAET

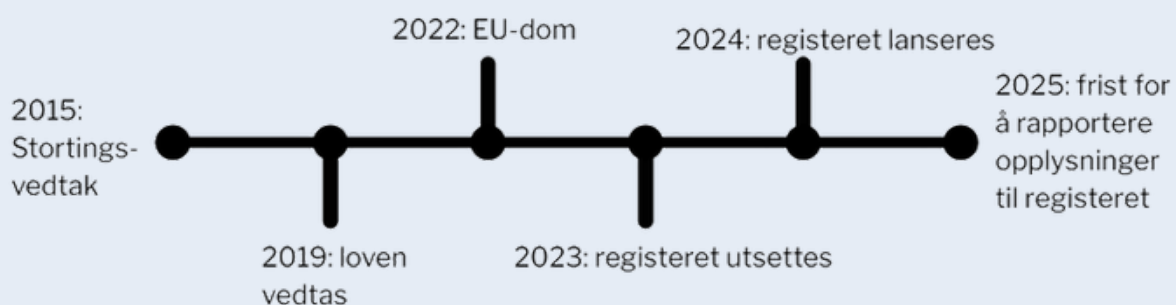
I dag har vi ikke tilstrekkelig informasjon om hvem som egentlig eier norske selskaper. I 2015 vedtok Stortinget å innføre et register over reelle rettighetshavere, og det kom i 2024. Registeret skulle vise de fysiske personene som kontrollerer selskaper, selv de som eier gjennom skatteparadis og lange selskapskjeder.

Registeret som ble lansert i 2024 har imidlertid store mangler som undergraver dets verdi som et åpenhetstiltak. Roten til disse problemene er utviklingen i EU-lovgivningen på området. Register over reelle rettighetshavere er nemlig også et krav i EUs hvitvaskingsdirektiver.

Både regelutvikling og endringer som følge av dommer i EU-domstolen gjør handlingsrommet til Norge usikkert.

Tax Justice Norge mener likevel regjeringen har valgt en konservativ og treg tilnærming til prosessen. Spesielt er det uforståelig at en ikke kan utvikle et brukergrensesnitt umiddelbart. Hvis det er europeisk rettsutvikling som får regjeringen til å bry seg, så kan vi vise til en rådgivende uttalelse fra EFTA-domstolen fra mai 2025, som sier at tilgangsmekanismen må være effektiv. Det jeg skal til å beskrive nå, er ikke effektivt.

TIDSLINJE: POLITISK PROSESS

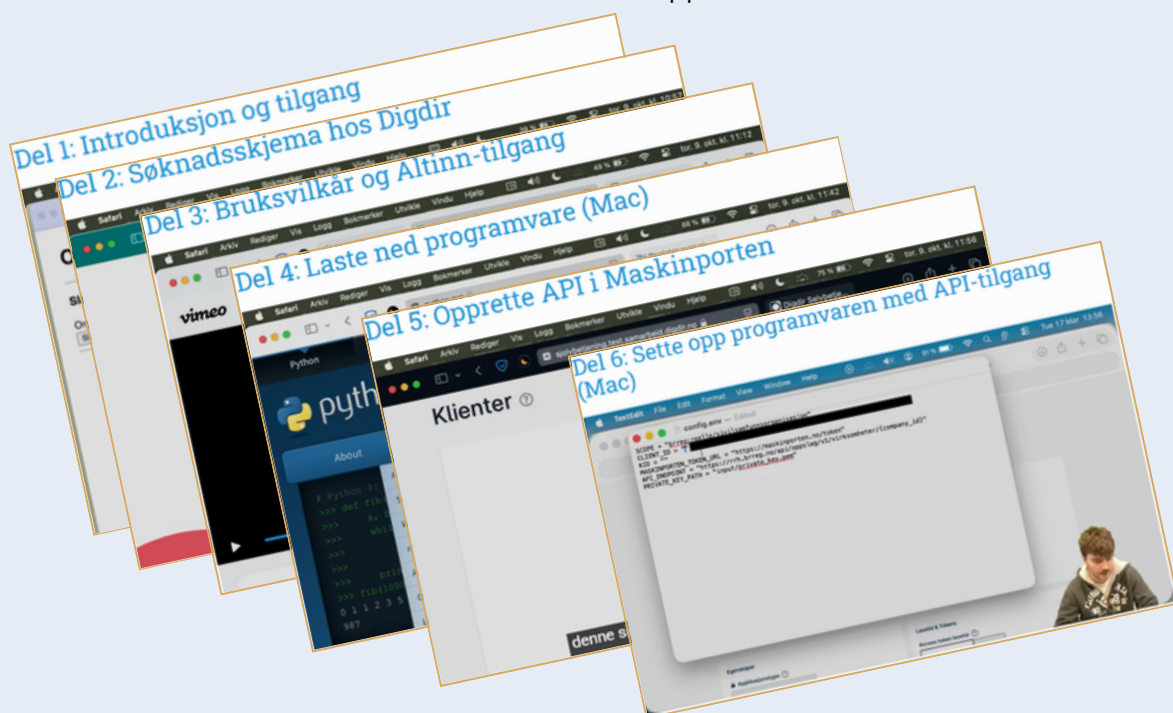
HVA HAR SKJEDD DET SISTE ÅRET?

Selv om Stortinget vedtok at registeret skulle være tilgjengelig for allmennheten, er det registeret som åpnet i 2024 kun tilgjengelig for offentlige myndigheter og et utvalg aktører – journalister, sivilsamfunn og forskere. De med tilgang på papiret, sliter imidlertid med tilgang i praksis. Registeret har nemlig ikke noe brukergrensesnitt, så hver aktør må bygge sin egen løsning.

Dette krever betydelig IT-kompetanse, som ikke alle har. De med tilgang kan heller ikke søke etter personer, kun organisasjonsnumre. Da mister registeret mye av sin verdi; det er eksempelvis meningsløst å bruke registeret til å kartlegge en persons potensielle interessekonflikt når en må kjenne til alle selskapene personen eier, før en gjør oppslag i registeret.

I påvente av at registeret skal bli mer tilgjengelig, har Tax Justice Norge laget sin egen innsynsløsning og veiledning. Alle som skal ha tilgang på papiret, kan bruke dette for å få tilgang i praksis.

Dette er imidlertid ingen quick fix: Vi veileder brukerne gjennom søknad om tilgang via Brønnøysundregistrene, Digdir og Altinn (ja, man må sette dette opp hos alle tre), og de må laste ned Python og legge inn scope, private key og klient-ID i en mappestruktur på maskinen sin. Og så må programmet kunne lanseres gjennom alle brannmurer en eventuelt måtte ha på sin maskin. Vi har så klart laget ulik programvare og veiledning avhengig av operativsystemet en har på sin PC. At veiledningen fungerer, er jo også avhengig av at ingen av aktørene endrer sitt oppsett. (Jeg sjekket nå. Altinn har endret sitt oppsett.)

Hele veiledningen til det nye registeret finner du på taxjustice.no

«Dette er ikke et register. Dette er ikke åpenhet.»
– Jonas Veland, Tax Justice Norge

HVA MÅ TIL?

Dette er status på registeret over reelle rettighetshavere i dag. Det er flaut at sivilsamfunnet må steppe opp der regjeringen ikke klarer å levere. Og det er, helt innlysende, kun en quick fix som må til. Brønnøysundregistrene har allerede estimert at det koster 14–18 millioner kroner å lage et brukergrensesnitt. Det høres jo i overkant dyrt ut, med tanke på at vi fikk til det vi gjorde med tre ansatte over et par-tre uker. Men 18 millioner i utviklingsmidler til Brønnøysundregistrene er ingenting sammenlignet med alternativkostnaden: Alle aktører som skal ha tilgang, må i praksis utvikle sitt eget register.

Da vi var i dialog med Skatteetaten tidligere i år, fikk vi vite at innsynsløsningen deres ikke var på plass, fordi det sto i kø hos utviklerne deres. *Skatteetaten hadde altså ikke tilgang.* Kun fordi Brønnøysundregistrene ikke får bevilgningen. Men alle mediehus uten egne utviklere, for eksempel lokale aviser, er nødt til å streve seg gjennom oppsettet av vår innsynsløsning for å få tilgang til informasjon de har krav på å få se. **Dette er ikke et register. Dette er ikke åpenhet.**

Registeret over reelle rettighetshavere må få en effektiv tilgangsmekanisme. Dette innebærer et brukergrensesnitt, søk på virksomhets- og personnavn, samt mulighet for nedlasting av totalbestand og selvbestemte mengder data.

Videre må registeret åpnes for allmennheten, og som strakstiltak bør det åpnes for flere aktører, som offentlige innkjøpere og politiske partier.

Eierskapsinformasjon bør være av høy kvalitet, åpent tilgjengelig og gratis. Alle reformer innenfor eierskapsfeltet bør forutsette disse prinsippene. Registre bør snakke godt sammen, og gjerne presenteres på en felles, tilgjengelig plattform.

I tillegg må Norge arbeide internasjonalt for å bygge og forbedre systemer for automatisk informasjonsdeling og åpenhet om eierskapsopplysninger på tvers av landegrenser. At Norge har gode regelverk er et viktig steg på veien, men så lenge en kan skjule eierskap i skatteparadis vil skjult eierskap være et problem. Målet må være et globalt eierregister.

Forfatter: Jonas Veland, seniorrådgiver i Tax Justice Norge

Les mer:

Register over reelle rettighetshavere: Veiledning og programvare. Tax Justice Norge, 2026.

Skjult eierskap i Norge. Tax Justice Norge, 2025.

Policy-brief: Åpenhet i eierskap. Tax Justice Norge, 2026.

